

nje zastavljeno, se proizvedeta dve mesti. Na eni strani imamo mesto, od koder se zastavlja vprašanje, se pravi: *mesto vprašujočega*. Na drugi strani imamo tisto *vprašano* ali, kar je sprva povsem isto: *mesto ne-odgovarjajočega*. Ker otroku manjka sleherna vednost in matere nima (več) pri sebi, se je primoran obrniti – kam? Nekam navzven, v točko zunanosti, se pravi, k vednosti Drugega. Vtem ko se obrača navzven, otrok, tisto *tu-bivajoče* in zdaj vprašujoče, predpostavlja, da je (njegova) vednost nekje *tam*. Vprašujoč predpostavi, da Drugi poseduje odgovor, tisto, kar njemu samemu manjka. Toda, kot že vemo, Drugi ga pušča na cedilu in ne preneha molčati kot kamen. Kaj preostane? – Očitno je treba sklepati, da je *manko odgovora* edini *odgovor*, ki ga bo vprašujoči kdaj utegnil prejeti: Drugi, kamen, označevalec odgovarja s tem, da ne odgovarja, in to pomeni, da se je otrok – hote ali ne – primoran *vrniti nazaj, na začetek* svojega vprašanja. Se pravi, *tu-vprašujoči* se obrača k nekemu *tam*; kar je tam, pa ga pošilja nazaj, k njegovemu začetnemu »tu« (opomnimo, ne gre za to, da otroka ne bi že ves čas obsipavali z besedami, gre za to, da jih otrok sprva ne more razumeti). Kaj to pomeni? – To pomeni, da se je z vrnitvijo nazaj na začetek vprašanja proizvedlo dvoje. Prvič, pot vprašujočega; in drugič, robovi neke binarne opozicije, se pravi, diferencialnost znaka: *tu-tam-tu-tam*.²¹ Skratka, vprašujoč in ne vedoč, za kaj gre,

21 S to sintagmo merimo na sloviti primer igre *fort-da* (»proč-tu«), ki jo Freud predstavi v spisu *On-stran načela ugodja*. Ni dvoma, če bi poskušali ponazoriti, kaj pomenijo gornje izpeljave v praksi, bi gotovo ne mogli najti boljšega primera od malega metalca, Freudovega vnuka, otroka, ki, vtem ko preigrava svoj motek, nadomešča odsotnost matere. Zgodbo bi na tem mestu veljalo vpeljati od samega začetka, kolikor je njen empirični kontekst, primerjan z današnjim, videti precej zgovoren: opozarja nas na razliko, ki se je od Freudovih časov do danes primerila v načinu vzgajanja otrok in v načinu procesa individualne subjektivacije (vzpostavljanja psihičnega ustroja posameznika in njegovega razmerja do Drugega). Če je moč zaupati Freudovemu poročilu, je bil njegov vnuk, enoinpoltni otrok, nenavadno ubogljiv in poslušen – dosledno je upošteval prepovedi dotikanja nekaterih stvari in zahajanja v določene prostore –, predvsem pa nikoli ni jokal: ni jokal, ko ga je mati pustila za več ur samega, četudi je bil nanjo ljubeče navezan. Sočasno s hvalevredno maniro neokavega eksistiranja pa je razvil še neko drugo navado, pravzaprav je razvil svojo *drugo naravo*: *navado*, da je vse male predmete, takoj ko jih je dobil pod roke, zalučal proč in svoje lučanje pospremlil z značilno zateglim »o-o-o-o-o«. Izkazalo se je, da njegov »o-o-o-o-o« ni bil onomatopoeična narave, pač pa je z njim skušal izraziti kazalni zaimek (oz. prislov) *fort*, »proč«. Drugače rečeno, vtem ko je otrok *metal*, je nekaj *označeval*. Njegovo metanje, označevanje nečesa pomenljivega, se je prevesilo v čisto svojevrstno igranje: igranje »biti proč«. Nadalje se je izkazalo, da je otrok vse igrače uporabljal le tako, da jih je metal proč (od samega sebe), se pravi, da je igri *Biti proč* podvrgel vse svoje siceršnje igrače. To nas opozarja, da igranje in ugodje, izkušeno v igranju, ne izhaja iz narave samih igrač, naj bodo te še tako domiselne in stimulative. Zato da bi se otrok lahko sploh igral in, igraje se, učil, se mora najprej naučiti igrati (*Biti proč*), in zabava, ki izhaja iz igranja, je pravzaprav kolateralni produkt nečesa (za)resnega: »Otrok je imel lesen motek, ki je bil ovit v vrvico. Nikoli mu ni prišlo na misel, da bi ga, recimo, vlekkel za seboj po tleh, se torej z njim igral kot z vozičkom, temveč je z veliko spretnostjo vrgel motek, ki ga je držal za vrvico, čez rob svoje zastrte postelje, tako da je izginil v njej, ob tem izrekel svoj pomenljivi o-o-o-o, zatem z vrvico potegnil motek iz postelje in ga zdaj ob